

Dosarul nr. 3ra-630/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani – M. Gandrabur

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – A. Bostan, V. Negru, G. Dașchevici

DECIZIE

15 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Tamara Chișca-Doneva
Ala Cobăneanu
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Maria Ghervas

examinând recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de către
Olga Suveica împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la
contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ,
împotriva deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care
s-a respins apelul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a
menținut hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani,
prin care s-a admis acțiunea depusă de către Olga Suveica,

constată:

La 03 octombrie 2019, Olga Suveica, reprezentată de avocatul Cristina Iachimov, a depus acțiune în procedura contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ.

În motivarea acțiunii a invocat că este soția defunctului XXX, decedat la XXX.

La fel, reclamanta a evocat că, începând cu 02 septembrie 2005, la atingerea vârstei de 50 ani, soțului său – XXX i-a fost stabilită pensie în mărime de 80 % din salariul funcției, care includea și adaosul pentru secret de stat în mărime de 10 % din salariul funcției și 375 de lei pentru gradul de clasificare, la fiecare majorare de salariu ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu. Astfel, soțul său a fost beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, pentru vechime de muncă de peste 22 de ani în procuratură.

Prin hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătoriai Centru, mun. Chișinău, care este definitivă și irevocabilă, Casa Națională de Asigurări Sociale a fost obligată să recalculeze pensia soțului său, potrivit legislației referitoare la salariul mediu al Procurorului șef al Procuraturii Anticorupție în funcție, cu recalcularea

acesteia în cazul majorării salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie.

După obținerea certificatului de moștenitor legal al soțului decedat, la 07 februarie 2019, reclamanta s-a adresat cu cerere la organul de asigurări sociale în vederea achitării pensiei de urmaș. Însă, prin răspunsul nr. 02-1670 din 28 iunie 2019 Casa Teritorială de Asigurări Sociale Criuleni a respins cererea, motivând prin faptul că pensia potențială pentru dizabilitate severă a întreținătorului XXX ar fi constituit 2 062,61 de lei, pe când pensia reclamantei avea o valoare mai mare, în cuantum de 4 475,04 lei. Astfel, având în vedere dreptul de opțiune doar pentru o singură categorie de pensie, conform art. 11 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, organul de asigurări sociale a estimat ca fiind inoportun transferul pensiei reclamantei.

Considerând ilegal refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni nr. 02-1670 din 28 iunie 2019, reclamanta a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cererea prealabilă înregistrată cu nr. S-1763/19, solicitând anularea acesteia și stabilirea pensiei de urmaș în cuantum de 50 % din pensia stabilită și plătită soțului său decedat.

Prin răspunsul nr. S-1763/19 din 28 august 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a considerat întemeiat refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni nr. 02-1670 din 28 iunie 2019 și a respins cererea prealabilă.

Reclamanta a considerat ilegal refuzul de a-i stabili pensia de urmaș, deoarece la momentul decesului, soțul său era pensionar, care a obținut acest drept de pensie din anul 2012, având un stagiu total de muncă de mai mult de 30 de ani.

La fel, reclamanta a remarcat că a fost în căsătorie cu defunctul XXX timp de 38 de ani, fapt confirmat de certificatul de căsătorie, iar după decesul acestuia nu s-a mai căsătorit.

Respectiv, a opinat că întrunește condițiile pentru a beneficia de pensia de urmaș a soțului decedat, conform art. 25 alin. (1) lit. b) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998.

De asemenea, reclamanta a apreciat eronată constatarea Casei Naționale de Asigurări Sociale, precum că pensia sa de urmaș ar constitui 2 062,61 de lei, or, pensia soțului defunct constituia 18 302,40 de lei, iar prin prisma art. 26 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, cuantumul pensiei sale de urmaș urmează a fi calculat în cuantum de 50 % din pensia defunctului.

Reclamanta Olga Suveica a solicitat prin cererea de chemare în judecată anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. S-1763/19 din 28 august 2019 și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i stabilească pensia de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat XXX.

Prin hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis acțiunea depusă de către Olga Suveica.

S-a anulat actul administrativ individual defavorabil materializat în refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni nr. 02-1670 din 28 iunie 2019, precum și decizia pe marginea cererii prelabile formulată în răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. S1763/19 din 28 august 2019.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să stabilească reclamantei pensia de urmaș calculată din cuantumul pensiei de care a beneficiat soțul decedat XXX (f.d. 80, 85-90).

Conform avizului de recepție a corespondenței DS8000287465AS copia dispozitivului hotărârii din 21 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost notificat Casei Naționale de Asigurări Sociale la 02 noiembrie 2020 (f.d. 83). Potrivit extrasului din poșta electronică, copia hotărârii motivate a fost notificată electronic Casei Naționale de Asigurări Sociale la 30 noiembrie 2020 (f.d. 92). La fel, din avizul de recepție a corespondenței DS8222522736AS rezultă că copia hotărârii motivate a fost notificată pe suport de hârtie Casei Naționale de Asigurări Sociale la 15 decembrie 2020 (f.d. 94).

La 10 noiembrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 21 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei decizii noi, prin care să fie respinsă acțiunea (f.d. 95). La 23 decembrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus prin poșta electronică motivarea apelului.

Astfel, instanța de recurs constată că la demararea căii de atac în ordine de apel, Casa Națională de Asigurări Sociale a respectat termenul de atac instituit la art. 232 din Codul administrativ.

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 23 februarie 2021 a respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani (f.d. 115, 116-125).

În consolidarea soluțiilor prima instanță și instanța de apel au reținut că, prin prisma art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se acordă soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului întreținătorului sau pe parcursul a cinci ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută la art. 41 alin. (1) sau a fost încadrat în grad sever sau accentuat de dizabilitate, a avut cel puțin cincisprezece ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit.

Instanțele inferioare au notat că pensia de urmaș se stabilește procentual din pensia pentru limita de vârstă sau din pensia de dizabilitate severă aflată în plată și actualizată, iar în cazul în care întreținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de dizabilitate accentuată sau medie, se stabilește procentual din pensia potențială calculată pentru dizabilitate severă. Cuantumul pensiei de urmaș se calculează în mărime de 50 % pentru fiecare urmaș.

La caz, instanțele au constatat că, până la deces, soțul reclamantei a fost beneficiar de pensie pentru vechime în muncă în condițiile Legii cu privire la procuratură, recalculată ulterior prin hotărâre judecătorească, iar la momentul depunerii cererii reclamanta întrunea exigențele legale pentru satisfacerea dezideratului înaintat.

Instanța a subliniat că art. 11 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 nu poate fi interpretat prea restrictiv, din motiv că o interpretare restrictivă este susceptibilă să restrângă disproporționat și fără un scop regăsit în lege drepturile persoanelor ce solicită pensia de urmaș, astfel discriminând într-un mod inadmisibil solicitanții pensiei de urmaș a căror întreținători beneficiau până la deces de pensie pentru vechimea în muncă în raport cu cei a căror întreținători beneficiau de pensie pentru limita de vârstă.

Astfel, având în vedere o practică constantă în materie, instanțele inferioare au subliniat că trebuie să aplice aceeași soluție în cazul în care persoanele sunt aflate într-o situație similară cu cea a reclamantei, iar la caz nu există niciun motiv plauzibil sau împrejurare concludentă ce ar determina distanțarea practicii judiciare anterioare degajate pe cauze similare.

Curtea de Apel Chișinău a dedus din aplicarea art. 9 lit. c), art. 11, art. 24-26 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 că soțul decedat era susținătorul soției astfel încât este necesar ca sarcina acoperirii cheltuielilor materiale pentru existența ei să fie asumată de asigurările sociale de stat. Instanța a evocat că soțul reclamantei, până la deces, era beneficiar de o pensie pentru vechime în muncă în condițiile Legii cu privire la procuratură.

La 19 martie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus prin intermediul oficiului poștal la Curtea de Apel Chișinău recurs nemotivat împotriva deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a deciziei recurate și emiterea unei decizii noi (f.d. 127, 128).

La 22 aprilie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus la Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, motivarea recursului împotriva deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 131-132, 133).

Argumentele recursului în esență se rezumă la faptul că instanțele inferioare nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele ce au importanță pentru justa soluționare a cauzei, iar drept consecință au interpretat și aplicat în mod eronat normele de drept material pertinente la caz.

În opinia recurenteii, instanța de apel a interpretat și aplicat eronat norma art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, care stipulează că dacă întreținătorul era beneficiar de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate severă, se stabilește procentual din pensia pentru limită de vârstă sau din pensia de dizabilitate severă aflată în plată sau actualizată, după caz, iar în cazul în care întreținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de dizabilitate accentuată sau medie, sau ca în cazul solicitantei soțul fiind beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, se stabilește procentual din pensia potențială calculată pentru dizabilitate severă, în quantum de 50 %.

Astfel, la caz este imperios că la momentul decesului întreținătorului reclamantei, acesta era beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, dar nu de pensie pentru limită de vârstă.

Prin urmare, Casa Națională de Asigurări Sociale legal și întemeiat a refuzat intimitei substituirea pensiei de urmaș, calculată în valoare de 2 062,61 de lei cu cea pe care aceasta o avea în plată în quantum de 4 475, 04 lei.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a solicitat prin cererea de recurs casarea deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei decizii noi, prin care să fie respinsă acțiunea depusă de către Olga Suveica, ca fiind neîntemeiată.

Prin referința depusă la 15 iunie 2021, intimata Olga Suveica a considerat recursul Casei Naționale de Asigurări Sociale ca fiind nemotivat, neîntemeiat și

inadmisibil. Astfel, intimata a solicitat respingerea recursului și menținerea deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Prin încheierea din 02 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a declarat admisibil recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și s-a numit spre examinare în fond, în complet de cinci judecători (f.d. 137).

Conform articolului 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Decizia Curții de Apel Chișinău a fost adoptată la 23 februarie 2021. Recursul nemotivat a fost depus la 19 martie 2021 (f.d. 127, 128). Conform avizului de recepție a corespondenței DS8001501210AS, copia deciziei motivate a fost notificată recurenteii la 19 aprilie 2021 (f.d. 130). Motivarea recursului a fost depusă la 22 aprilie 2021 (f.d. 131-132, 133).

În atare circumstanțe, Colegiul ajunge la concluzia că recurenta s-a conformat prevederilor legale stipulate la art. 245 din Codul administrativ privind termenul de depunere a recursului.

Potrivit articolului 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

La caz, Colegiul nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurenteii și ale intimatei au fost expuse cu suficientă claritate în cererea de recurs și în referința depusă asupra acesteia.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează la alin. (1) lit. c) că, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

În corespundere cu art. 21 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

Conform art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

În interpretarea coroborată a art. 244 alin. (2) cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă

altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Prin prisma art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Cercetând starea fapt în baza materialelor și lucrărilor dosarului, Colegiul constată că reclamanta este soția defunctului XXX, care potrivit certificatului de deces și certificatului de calitate de moștenitor a decedat la XXX (f.d. 4 recto-verso, 5, 6).

La fel, instanța de recurs atestă că, pe perioada vieții, XXX a fost beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, pentru vechime de muncă de peste 22 de ani în procuratură, iar prin hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să-i recalculeze și să-i plătească lui XXX pensie pentru vechime în muncă, stabilită la 02 septembrie 2005, potrivit legislației referitoare la majorarea salariului mediu al Procurorului șef al Procuraturii Anticorupție în funcție, cu recalcularea acestuia în cazul majorării salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie (f.d. 7).

La 07 februarie 2019, Olga Suveica s-a adresat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni cu cerere prin care a solicitat stabilirea pensiei de urmaș în mărime de 50 % din pensia soțului decedat – XXX, motivând prin faptul că la până la momentul decesului acestuia se afla la întreținerea deplină a lui și că s-au aflat în căsătorie mai mult de 30 de ani (f.d. 26, 34, 35).

Prin răspunsul nr. 02-1670 din 28 iunie 2019, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Criuleni a respins cererea Olgăi Suveica cu privire la stabilirea pensiei de urmaș, motivând prin faptul că pensia potențială pentru dizabilitate severă a întreținătorului XXX ar fi constituit 2 062,61 de lei, iar pensia solicitantei are o valoare mai mare – 4 475,04 lei (f.d. 26 „a”, 35).

Considerând ilegal refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni nr. 02-1670 din 28 iunie 2019, reclamanta a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cererea prealabilă înregistrată cu nr. S-1763/19, solicitând anularea refuzului Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni și stabilirea pensiei de urmaș în cuantum de 50 % din pensia stabilită și plătită soțului său decedat (f.d. 8-11, 30-33)

Prin răspunsul nr. S-1763/19 din 28 august 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a considerat inoportun transferul pensiei Olgăi Suveica ca funcționar public, în cuantum de 4 475,04 lei, la pensia de urmaș în mărime de 50 % din pensia potențială pentru dizabilitate severă a susținătorului (soțului) XXX, care ar fi constituit 2 062,61 de lei (f.d. 12, 28).

Manifestându-și dezacordul cu acțiunile Casei Naționale de Asigurări Sociale, Olga Suveica a înaintat prezenta acțiune în contencios administrativ, prin care a solicitat anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. S-1763/19 din 28 august 2019 și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i stabilească pensia de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat XXX.

Fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, prin hotărârea din 21 octombrie 2020 a admis integral acțiunea, a anulat actul administrativ individual defavorabil materializat în refuzul Casei

Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni nr. 02-1670 din 28 iunie 2019, precum și decizia pe marginea cererii prealabile formulată în răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. S1763/19 din 28 august 2019 și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să stabilească reclamantei pensia de urmaș calculată din cuantumul pensiei de care a beneficiat soțul decedat XXX (f.d. 80, 85-90).

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 23 februarie 2021 a respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani (f.d. 115, 116-125).

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, instanța de recurs constată că instanțele inferioare, judecând cauza, au interpretat și aplicat în mod eronat legea, circumstanță ce a dus la aprecierea eronată a raporturilor juridico-publice litigioase și emiterea unor soluții greșite și neîntemeiate.

Colegiul consideră oportun de a învedera că prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost aprobat Codul administrativ, care potrivit art. 257 alin. (1) a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019.

În conformitate cu art. 258 alin. (1) din Codul administrativ, procedurile administrative și procedurile prealabile inițiate până la data intrării în vigoare a prezentului cod, care nu au fost finalizate până la 01 aprilie 2019, se vor finaliza conform prevederilor legale valabile până la data intrării în vigoare a prezentului cod. Această dispoziție este valabilă și pentru procedurile prealabile inițiate după data intrării în vigoare a prezentului cod referitoare la o procedură administrativă inițiată pînă la data intrării în vigoare a acestuia.

Având în vedere că, în speță, procedura administrativă a fost inițiată la 07 februarie 2019, până la intrarea în vigoare a Codului administrativ, procedura de contencios administrativ în partea procedurală urmează a fi examinată prin prisma dispozițiilor Codului administrativ, iar în partea materială urmează a fi aplicate prevederile legale în vigoare până la data intrării în vigoare a Codului administrativ, și anume a Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (abrogată la 01 aprilie 2019).

În conformitate cu prevederile art. 1 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, contenciosul administrativ ca instituție juridică avea drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

Articolul 2 din Legea contenciosului administrativ coroborat cu Rezoluția (77) 31 cu privire la protecția individului față de actele autorităților administrative, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 28 septembrie 1997, definesc actul administrativ ca manifestarea juridică unilaterală de voință, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorități publice în vederea organizării executării sau executării în concret a legii, actul administrativ desemnează orice măsuri individuale sau decizii luate în cadrul exercitării autorității publice, susceptibile de a afecta direct drepturile, libertățile sau interesele persoanelor fizice sau juridice și care nu este un act îndeplinit în cadrul exercitării unei funcții judiciare.

Totodată, conform dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă, sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Articolul 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ prevede că, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre prin care respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit. a)-e).

La caz, Colegiul reține că obiect al examinării prezentei cauze în instanța de contencios administrativ îl constituie verificarea legalității actului administrativ individual defavorabil al Casei Naționale de Asigurări Sociale privind respingerea cererii reclamantei Olga Suveica de a-i fi stabilită și achitată pensia de urmaș în mărime de 50 % din pensia soțului decedat, care beneficia de pensie specială pentru vechime în muncă.

Sub acest aspect este notabil că articolul 9 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 prevede că în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii:

- a) pensie pentru limită de vârstă;
- b) pensie de dizabilitate;
- c) pensie de urmaș;
- d) pensie specială;
- e) pensie anticipată pentru limită de vârstă.

Conform art. 24 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, (1) pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

Remarcabil este că redacția actuală a alin. (1) al art. 24 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 a fost modificată prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

Din conținutul notei-informative la proiectul de Lege nr. 290 din 16 decembrie 2016, în special a modificărilor operate la Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 rezultă că scopul prezentului proiect de lege constă în sporirea gradului de protecție socială a pensionarilor pentru a le asigura un trai decent, modificările introduse având la bază garantarea principiului echității sociale, contributivității, egalității și non-discriminării.

Astfel, unul din obiectivele urmărite prin introducerea acestor modificări a fost reducerea inechităților din sistemul de asigurări sociale, crearea unui sistem echitabil, sustenabil, transparent și sporirea beneficiilor în vederea asigurării unui trai decent.

Colegiul denotă din prevederile Legii privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 că asigurările sociale de stat intervin în anumite circumstanțe, atât în cazul în care o persoană atinge vârsta de pensionare, precum și cazul în care este necesară acordarea unui quantum suficient copiilor și/sau

soțului/soției pentru a acoperi cheltuielile materiale pentru existență în urma decesului susținătorului. Această obligație asumată de asigurările sociale de stat este prevăzută în Secțiunea 4 din Legea privind sistemul public de pensii, fiind reglementată la art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998.

În corespundere cu art. 25 alin. (1) lit. b) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se stabilește soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului întreținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută la art. 41 alin. (1) sau a fost încadrat în grad sever sau accentuat de dizabilitate, a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit.

Așa, art. 25 alin. (1) lit. b) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 stabilește prima condiție materială în care soțul supraviețuitor poate beneficia de pensia de urmaș calculată în baza pensiei soțului decedat.

A doua condiție materială este impusă de art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, și anume că pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

Pentru a explicita sensul acestei dispoziții, este necesar de a o compara cu prevederile art. 24 alin. (1) până la modificările operate prin Legea 290/2016, care prevedeau că pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii în conformitate cu prezenta lege.

Pornind de la raționamentul explicit al legiuitorului dedus din prevederile art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, modificată în anul 2016, pensia de urmaș urmează a fi acordată doar în două situații exhaustiv definite de legiuitor, și anume dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limita de vârstă, adică a împlinit vârsta prevăzută la art. 41 alin. (1), sau beneficiază de o pensie de dizabilitate.

Prin prezenta dispoziție, legiuitorul a exclus pensiile speciale precum sunt cele acordate judecătorilor, procurorilor, militarilor și altor categorii de persoane la atingerea unei vârste inferioare decât cea prevăzută la art. 41 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, din câmpul art. 24 alin. (1) din Lege. Altfel spus, pensia de urmaș nu poate fi calculată din pensia specială ce constituie pensia pentru vechime în muncă.

Remarcabil este că, la 26 mai 2022, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a examinat excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 (condițiile de acordare a pensiei de urmaș).

Așa, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022 (dosarul nr. 158g/2021) s-a constatat că prin excluderea de la beneficiul plății pensiei de urmaș al persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, succesoare ale persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă se încalcă articolele 16 și 47 din Constituție. Curtea a recunoscut constituțional articolul 24 alin. (1) din Legea

privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, în măsura în care pensia de urmaș se acordă și persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din această Lege, inclusiv copilului minor și/sau soțului supraviețuitor al persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă.

Totodată, Curtea Constituțională a dispus că, până la modificarea cadrului normativ, vor avea dreptul la pensia de urmaș persoanele indicate la articolul 25 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998, inclusiv copilul minor și/sau soțul supraviețuitor al persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă. În acest caz pensia de urmaș se va calcula din mărimea pensiei pentru limită de vârstă.

Curtea a precizat că această soluție este una provizorie și va acționa până când vor fi operate modificările de rigoare în legislație, în conformitate cu considerentele acestei Hotărâri.

Astfel, Colegiul consideră că, prin admiterea acțiunii depuse de Olga Suveica, instanțele inferioare au interpretat și aplicat eronat prevederile art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998. Or, în condițiile speței și având în vedere dezideratele Curții Constituționale reținute în hotărârea nr. 11 din 26 mai 2022, este în afara oricărui dubiu că refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i stabili reclamantei pensia de urmaș în cuantum de 50 % din pensia specială a soțului decedat XXX este legal și întemeiat.

Colegiul notează că, în sensul hotărârii Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022, reclamanta ar putea pretinde la pensia de urmaș a soțului titular de pensie specială, în cazul în care la data decesului acesta a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, dar nicidecum nu din pensia specială de care a beneficiat soțul decedat. În acest caz, reclamanta poate pretinde la pensia de urmaș calculată din mărimea pensiei pentru limită de vârstă. Totodată, schimbarea pensiei presupune formalități juridice care trebuie îndeplinite.

Conjunctura acestor circumstanțe profilează legalitatea actului administrativ defavorabil emis în privința intimă Olga Suveica privind refuzul de a-i stabili pensia de urmaș din pensia specială a soțului decedat, iar drept consecință denotă netemeinicia acțiunii depuse de către Olga Suveica și necesitatea respingerii acesteia.

Cu titlu subsecvent, în privința jurisprudenței în materie la care au făcut referire instanțele inferioare și care s-a stabilit la aplicarea prevederilor vechi ale legislației, Colegiul menționează că jurisprudența nu este imuabilă, ci din contra, progresivă în esență. În cazul oricărui reviriment jurisprudențial, condiția formală, prealabilă este existența, precum și necesitatea unei alternative de interpretare și aplicare a unor dispoziții legale. La caz, revirimentul practicii judiciare în materie au la bază modificările operate la art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 și Hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 (condițiile de acordare a pensiei de urmaș). Or, aceste modificări au schimbat

condițiile/cerințele față de soțul supraviețuitor care poate beneficia de pensia de urmaș calculată în baza pensiei soțului decedat.

Așadar, circumstanțele descrise permit instanței de recurs să conchidă că atât prima instanță, cât și instanța de apel au interpretat și aplicat eronat prevederile legii materiale, motiv din care actele judecătorești de dispoziție emise de acestea nu pot fi menținute, iar cererea de chemare în judecată depusă de către Olga Suveica urmează a fi respinsă, ca fiind neîntemeiată.

Din considerentele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și de a emite o decizie nouă, prin care să respingă acțiunea în contencios administrativ depusă de Olga Suveica.

Finalmente, Colegiul învederează că soluția asupra fondului cauzei, la care a ajuns instanța de recurs, este compatibilă cu prevederile articolului 6 § 1 CEDO, fiind prevăzută de art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, potrivit căruia examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Conform articolelor 258 alin. (3), 248 alin. (1) lit. c) și 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 23 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și se emite o decizie nouă, prin care:

Se respinge acțiunea în contencios administrativ depusă de către Olga Suveica împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ, ca fiind neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Ala Cobăneanu

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Maria Ghervas